

Qualerus: Pater tuus & ego volumus, ut sis uxor mea, sed hac conditione, ut fas mihi sit tecum agere pro libitu, nec verbo, aut nutu repugnare. Illa: Nec cogitatione quidem, ino si me mori iusseris, non feram moleste. Satis est, ait Gualterus: dat ei pronubum anulum, ornat paratis vestibus, & in eoque nivo fecum ducit in palatium. Anno elapso parit Griselidis puellam, qua ablactata vocat Griselidem Marchio, inquam: Scis unde veneris, & quid promiseris? tu quidem places mihi, sed non meis agnatis, qui tam ignobilis Dominae fuisse nolunt; igitur pacis amore cede infautem: Illa nec verbo? nec vultu mota: Tu noster Dominus es, fac cum famulibus tuis, quod libet. Gualterus itaque vocat famulum, iubet eum accipere infantulam, quam patens rapi ad necem Griselidis sine lacryma, & sine suspirio crucis signo mutuantem fatellit tradit. At Gualterus illam mittit Bononiæ, ad suam forem Comitissæ Panicii uxorem additis litteris, ut eam materne aleret, neminique hominum, cuius silia esset, aperiret. Post quatuor annos iterum peperit Griselidis, & quidem filium elegantissimum, quem simili modo auferri fecit. Nolunt, ajebat, subditi habere talem Dominam, qui sit bubalæ filius, ntoliam puerum, periclitamur ambo & fortunam, & capitis. Illa in alium non morem, quam ante quadriennium, erat contentissima. Interea fama increbuit, utramque prolem sublata, & jam Marchionem moliri divortium, qua usus occasione fingit se Romam misisse, convocatque dein palatinis & Griselide, in hac verba loquitur: Amo te quidem, Griselidis, sed cogant me mei, consentiente Papa, ut alteram paris fortunam, ac nobilitatis ducam: cede ergo alteri, & recepta dote, redi in domum tuam. Quid illa? vultu pacato: scivi nullam esse portionem inter vestram celsitudinem, & meam humilitatem, agnovi me semper indignam iudeo Deo teste, sic me gessi Dominam, ut semper in animo manerem ancilla: cedo liberam novam, quam tibi precor felicissimam, redco domum & actura senectam, ubi ego infansiam, & futura semper felix vidua, quæ tantum viri sui uxori dotem non attuli, ideo & nihil referre debeo: sic locuta depositis annulis, moniliis, & pretiosis vestibus, rogans, ut saltem corpori, quod geminos tulit liberis, camisia indulgeretur. Hic temperare sibi a lacrymis non potuit Gualterus, vultu tamen avaro dissimulans: Retine, ajebat, interitorem togam. Dixit, abiit & ipse, & ipsa. Ipsa quidem nudipes commiserantibus cunctis cantum paternam repetit, quo ut venit comotus esse strepitum concurrentium tenex Parens: Hoc ego semper iudicavi; ajebat, post primos amores sic futurum. Occurrentem in primo limine, antiqua velle cooperuit seminudam. Man fit cum pauca diebus paucis, semper sibi similis, nunquam queri audita. Interea rumor aspergebatur de adventu comitis Panicii cum nova sponsa, pridie adventum mittit Gualterus ad Griselidem, prompteque accurrenti mandat curam do-

mus: illa libenter arreptis scopis purgat aulam, instruit mensam, sternit lectos, & viliora quæque exequitur. Die sequenti adest Comes, sponsa, cognatus, alique nobiles. Tota aula etiam obsequiis, & in illis etiam Griselidis, quæ in obsoleta veste, flexo genu, & demissivulvi Dominam suam salutat. Gualterus in ipsorum illi apparatu Griselidem ultro citroque currentem compellat, quarritque ex ea: quid tibi videtur de hac sponsa? Illa: Nulla pueri! fide cum sit tenera, spero non erit eo loco, quo prior. Non potuit ultra se continere Gualterus, sed miratus, ac miseratus fortem Griselidis: O mea, æternum mea? satis ardue tentata es! Nulla tibi similis! Involat ergo in collum, & ait: Tu sola mea es? tu eris! Hi sunt liberi tui, si tu & Elias! putabas perditos esse, in vivunt! Illa per gaudio tantum non exanimis, ruit in oscula liberorum. Mox a Matronis indatur prioribus vestimentis, fit plausus major, quæ diu nuptiarum; Janicola in arcem accersitur, & honoratur. Vivere dein annos plures in pace & concordia.

9. *Epilogus*. Christiana Conja! quodnam possem tibi licentiam dare exemplum conjugalis amoris & constantiæ? Non approbo quidem arduum & vix non crudele tentamen Gualteri; verum vellem optare, ut de fortitudine Griselidis participarent illæ mulieres, quæ ad finitimum quodvis mariti verbulum vel in desolatissimos desertus, vel in reciproca contraria erumpunt. Cogitent quæso intemperantem iram & convicia in maritum repressa non esse nisi oleum igni affusum: econtra modestam, humilem, ac mansuetam indolem esse potentissimum artem, quo exasperatus viri, quantumvis inculci, animus vincitur, ac expungitur. Paucis omnia! manifestæ amoris conjugalis probationes sunt alteri benefacere, & mala patienter recipere, &c.

Dominica XIX. post Pentecosten.

### CONCEPTUS LVIII.

*De causis infelicitum Matrimoniorum, & inprimis de assiduæ vocationis & coactione parentum.*

Qui fecit nuptias filio suo. *Matth. 22.*

*Matrimonia sunt sepe infausa, ex duplici ratione.*

1. Infelicitis conjugium, cuius nuptialis dies tot infortunis turbatur? Inam primo famuli ad convocandos convivas emissi ignominiose ab his habentur, & occiduntur: quid postea esse tristicius? Deix Rex iuratus missis exercitibus homicidas pariter in necem dandi jubet: quid lucuosius? denique homo non vestitus velle nuptiali ligatis manibus, ac pedibus efficitur in tenebras exteriores: quid infelicitus? Moderno tempore non ita ordinariæ nuptialis dies inter gratulationes & applausus, inter risus & cachinnos, inter choreas & ludicinas, inter choreas & tripodas, inter festivas & lætissimas solemnissime transit. Verum

sancta solemnitate, tunc enimvero luctus & infortunium adeo catervatim solent nonnunquam succedere, ut apposite quidam Theodectes (*Fab. eub. m. 19.*) nunciavit nuptias & senectutem simul limas esse; utramque affecit homo, postquam vero confectus fuerit, tritatur. Quæ sane autem causa tritandi? causa tritandi nonnunquam est, cum vir ebrietas & prodigialitate diem concoquit, truculentus inflat tyranum exaudit, & uxorem verborum aupertate ac pugnis obruit; causa tritandi est, cum mulier bivalua, litigiosa, & intolerabilis sit, æque immoderato luxu viri circumstant emangit; causa tritandi est, cum filii pessime morati suis petulantibus, ac dissolutis vendi genere non solum parentibus, sed toti etiam familia probro sunt; causa tritandi est, cum retro fluente fortuna ac crebrescentibus infortuniis res familiaris ad incitas vergit; causa tritandi est, cum in negotiis, in liberorum educatione, in officio, in quotidiana denique sustentatione omnino nulla Dei benedictio lentur. Si ejusmodi maritum interrogarem, qui viveret? posset ille vere cum Hypocrite respondere: *me unam habuisse jucundam diem, & alteram expectare*; (*Strab. serm. 62.*) primam fuisse, cum uxorem duxisset, alteram fore, cum mortuum esset cerneret. Sed quid, quantum est vitiosus mali origo? unde habemus tot tanta matrimonia? quæ ratio subest, quod miseri conjuges clam dantur, & excreantur vincula, quibus ligati sunt, mallentque se invicem in tumba, quam in mensa videre?

2. *Tropologia*. Id enimvero & hodie, & deinceps dilectiudum suscepti, afferendo rationes, ex quibus ordinariæ, matrimonia infelicitari solent. Hodie de defectu vocationis, & coactione parentum, in posterum vero de aliis id genus erroribus differemus, non alium certum finem, quam ut conjugati opportuna, quæ supersint, remedia amplecti, soluti vero solliciti sibi cavere, & tandem id generatim addicant, non esse negotium, quod maturo magis deliberatione indiget, quam electionem matrimonii. Favete.

§. I. *Quia inveniunt sine Dei vocatione.*

3. *Confirmatio*. *Fecit nuptias filio suo. Non improbo; non repugno; Sed id scire percuperem, an conformiter ad ordinationem, & providentiam Dei has nuptias instituerit? soli enim Deo competit, tam in Ecclesiastico, quam in profano ordine status hominum ordinare, & hunc ad istam, alium ad aliam vitæ rationem vocare. Defectus hujus vocationis est primaria, & generalis ratio infelicitum, quæ passim certimus, matrimoniorum. Vultus probationem ex Scriptura? consulte Sacrum Proverbialem, ubi ait: (*Prov. 19.*) *Domus & divitiae dantur a parentibus; a Domino autem proprius uxor prudens.* Quasi diceret: sicut domus, & opes vult hereditas a parentibus relicta; ita uxor viri ingenio conveniens, a cuius prudentia fides, pax, & totius familie salus dependet, omnino Dei est. *Clavis Spirit. Cantabrig. Conc. Tom. II. Pars II.**

donum est. S. Ambrosius adhuc significantius rem exprimit ex textu graeco, ubi dicitur, uxorem viro preparari, adaptari, attemperari, similitudine deprompta a modulis musicis. Ascende in chorum musicum, confide ad organum, unge laeva manum inquam clavem, quæ vocatur C, tum dextera manum quadræ superiorem tonos; an quilibet tonus quadræ clavis fundamentalem? nulla ratione? sed hoc ipsum artificii est, ut organus, seu compositor eos clavium tonos secerne non, qui conformiter ad summam clavem harmonicum concentum, & amaram consonantiam efficiunt. Harmonia est, cum fistula organi per ordinem copulata legitime tenet gratiam cantilena, choriamque æquæ ordi servat concordiam. Ita loquitur citatus Ecclesiæ Doctor, 1. c. 16. Luc. 13. & dein rem omnem ad nostrum propositum applicans subiungit: *ubi nuptia, harmonia debet esse; ubi harmonia est, Deus jungit.* Id est, sicut organandi est, eos clavium tonos artificiose disquirere, qui clavi fundamentali apte consonant, ita ad stabilendam statum conjugalis harmoniam Deus, qui rebus in humanis tanquam in organo ludit, uxorem tegregare & se ligere debet, qui genio viri optime concordat: item a sensu contrario, sicut si imperitus quidam cæco impetu organum pulset, absurdissimam dissonantiam causet; ita si improvido libidinis ductu ad matrimonium concurratur, & ex motivis futillibus prout loquitur Cornelius a Lapide, in Prov. 19. tritissimæ, pauper diviti, plebeja principii, liberalis tenaci, & lenis austeriore copulerit; itaque sine dispositione & vocatione Dei, cuius solius est status hominum ordinare, quid aliud poterit nisi fatuetus ac tristis hujusce conjugii exitus expectari? Non omnibus omnia quadrant.

4. Memini me jam semel, sed hæc alia occasione narrasse, quod & hac apposite quadrat. Haud multis ab hinc annis, ait joannes Nyrcius, ex 71. puella quædam nubilus, quæ in quodam Virginum asceterio castam vitam vivere & decreverat, & voverat, repente mutata voluntate animum ad Connubium adiecit. Audierat forte ex contante filii furis Sanctam Catharinam Virginem ea apud Deum prerogativa valere, ut invocantibus se conjugium, quod quod vellent impetraret: nemo ergo hac puella erat Sanctæ Catharinæ devotior, quam diu noctuque importunus precibus exorabat, ut sibi certi cuiusdam juvenis, quem deperibat, amorem connubiamque conciliaret: præsertim vigesima quarta Novembris, id est, in pervigilio sanctæ Virginis duplicabit illa preces; & ecce! dum id agit, & in templo coram fictili sanctæ Virginis incuncla flectit, repente incuncla nullo impellente ex altari delapsa collum & pedes fregit: involuit Sancta per hoc ostentum sine dubio commovere puellam, statum conjugii nem non abs se illius esse; verum illa nihil deterrita, tandem omnem movit lapidem, donec desideris suis potita, ipsam ex animi sui sententia nacta fuisset. Et quid erent? finita nuptiarum fo-



solemnitate, cum nova nupta sub vesperam in domum sponsi rheda veheretur, excentura salente vesigio cadit, caput ad limina domus illidit pedesque frangit, eum in morem, quo contractam antea sancte Catharinae imaginem conspexerat, sicque ibi confectum e vita migrat, prius cadaver quam uxor. Ea quam inauspicata sine conjugia, qua sine Deo, imo ut contentius loquar, iuvio Deo contrahuntur; Scivit mihi puella fe ex confessoriorum consilio, ex interis animi fidelis, & ex ipsa voti obligatione ad vitam coelibem teneri: an ergo in matrimonio temere, frivolose, & vix non imple tracto ullam corporis, aut animi prosperitatem sperare poterat? est impossibile. Quid autem sepe queritur, cum Dei Benedictio desit? quemadmodum si sol non amplius oriretur, plantae, herbae & omnia vegetabilia elanguerent; ita ubi benedictio Dei, quae omnium bonorum fons & origo esse est, nisi corporum, & animarum ruinam? s. Notent sibi hoc illi paranympsi, illi leonores & lena, qui in confandis juvenum conjugis mediatores agunt, qui impuros amores instar folium excitant, qui domos suas ad amantium conventicula, & pessimas occasiones praebent, qui exigua remuneracionis & congiarii spe candiu mendacia & blandimenta utrique parti in aures garriunt, donec consensum utriusque extorqueant, Pendunt miserii isti, quod innumabilia peccatorum participes se faciant: quippe omnia juramenta, tedia, desperationes, imprecationes, blasphemias, mutuae mortis captationes, & confurgentia exinde totius domus scandala, coram Divino Iudice in caput illorum redabantur. Angelus fuit, qui juniorem Tobiam, Saram filiam Raguelis ducere iussit: Angelus fit necesse est, qui inter alios conjugium fundare cupit, Angelus providentia, Angelus probitate, Angelus equitate, Angelus caritate, Angelus ceteris virtutibus. Verum pergamus ad alia,

§. II. Aut ex consilio parentum.

6. *Fecit imperius filio suo.* Quomodo autem? pateris fecit non consentiente, aut omnino luctante filio? si fit se res haberet, non possem filio nisi mala pessima ominari; sicut enim defectus vocationis est generalis ratio infelicium matrimoniorum; ita particularis ratio est vis & coactio parentum. Parentes sicut amore filiorum caeci sunt, ita & in procuranda eorumdem promotione caeco impetu procedunt: vident forte, quod filius conjugio huius vel illius puella insigni officium, divitias, & pingues redditus acquirere possit, & statim dicunt: fili mi, haec tua sponsa esto, quia est valde pecuniosa; verum mihi bone, est etiam litigiosa, arrogans, & impudens; ad hoc non attendunt, sed precum ac minarum importunate tandem filium urgent, donec nolens volens illi consentiat. Quid deinde fit? fit inausultissimum conjugium, *utis & discordia oriuntur*, ait Aristoteles, l. 7. Polit.

c. 16. & ego addo, mundus repletur scandalis, & oculus damnatis. Olim Atheniensis ad explorandam liberorum suorum capacitem, ac indolem hac arte utebatur: (*Paras Helias in seff. Om. Santi.*) producebant illos in publicum forum, ubi omnis generis artificum, artificumque tabernae stabant, & bene attendebant, ad quam tabernam liberi accederent; qui ad artificios confitebantur, iudicabantur nati ad bellum: qui ad Bibliopolas ibant, habebatur idonei ad litteraturam: qui mechanicis se adiungebant, credebantur ad trivialia nati, & sic de ceteris. Hac, inquam, industria quondam utebantur gentiles ad explorandas filiorum propensiones, & nunc proh dolor! Christiani, nulla genti aut aptitudinis habita ratione filios suos caeco pruritu ad indissolubile jugum alligant, nescio majori imprudentia an crudelitate; audiant, qua verborum emphasi Mellissimus Bernardus Epist. 111. impium facinus damnat, exclamans: *O duram Patrem! O fatum Matrem! O parentes crudeles & impios: imo non parentes, sed peremptores, quorum consilio mors illi est.*

7. Nunquam observasti, mi Christiane, quanta cum bile, zelo, ac fervore sancti Patres se vehantur in eos parentes, qui filios nolentes & repugnantes ad statum Ecclesiasticum aut Religiosum compellunt? certe contra hos linguam & calumiam acerrime stringunt. Unus loquor omnium nobis sufficiat Marcellianus, Cand. Myth. tr. 2. lect. 5. inquit: *Evitia in Religione & claustris sit insulsa, sed scandala, res apostasias, qui plures servipus non a Deo vocatis, sed a parentibus intrusi.* Et recte loquitur Doctorissimus Vir; unde enim in nostra patria & alibi tot haereses, & innumerabilem animarum ruinam, nisi a turbulentiis capitibus, quibus disciplina monastica erit instar eguliculi, & Monasterii parietes instar carceris? noone infelici nostrae Germaniae melius consultum foret, si Luperus, si Oecolampadius, si Musculus, si Bucerus, & alii hujus furfuris impostores nunquam monachi, sed semper mariti fuissent? hi miseri, ut libidini libertatem adjuvarent, facti sunt concubii pulverarii, qui Ecclesias, templa, coenobia, pia fundationes, omnipaque sacra, & sancta sua deque verterunt. Nec minora fere mala hodie dum nonnulli parentes, ne familia multiplicatis haereditas graventur, aut ut cum tempore pingues haereditates capiantur, filium nil minus cogitant compellunt. Hi coacti Clerici dein in Praebendis & Parochiis non animarum, sed sui ventris curam habent, ebrietatibus & deliciis vacant, patri moniam Christi in luxum & luxuriam convertunt, semi-laici & semi-clerici Deo simul & Bellial serviant, & non sine heterodoxorum scandaleam vitam vivunt, quam dudum descripsit Bernardus, in illud Pl. In labore hominum non sunt percipiamus ejus verba; Cum sancti status hominum, ait, aliquid habeant laboris & aliquid voluptatis, Clerici inter hac novo quodam artificioso differentes totum quod delectat, elegerant, & 10.

& totum quod molestat, respuerunt. A militibus acceperunt superbiam, eorum phaleras, & nobiles apparatus: a mulieribus vinum, molliorem & gloriam; a rusticis fractus agrorum & horrea plena, sed bene cavent militaris lorice pondus, muliebrem verecundiam, & agricolae vitium: delicias affluant, & tamen adventum fructuum tempore promptuarum eorum plenitricio, inde incrementum, impinguantur, & dilatantur. Cum ergo resurgere coeperint homines, quilibet in ordine suo, isti cum quibus illos collocabantur? cuncti homines a suis finibus illos arcubent. Restat ergo, ut illum locum fortiantur, ubi nullum opum argumentum, Jam vero ut ad nostrum scopum argumentum, nota mihi Christiane, quemadmodum in stata Religioso, & Ecclesiastico, ita & in conjugali ex coactione patrum inito eadem proportionaliter mala consequuntur: filia tua vivet desolata, ac desperanda, non fruetur una candida die, cor illius exundabit gemitibus, & oculi mille lacrymis; Penes te, crudelis parens, culpa est, quod mortem quotidie accersat, aut eandem marito machinetur; Penes te culpa est, quod odio, rancore, & zelotypia ardeat; Penes te culpa est, quod ex fastidiosi animi dispositione liberorum educationi nec corpore nec anima tenus curam impendat; Penes te culpa est, quod ex eadem ratione domesticorum peccata dissimulet; Penes te culpa est quod aliena amoribus juhilet, atque imparis desiderata adulteris Deam gravissime offendat. Vix tibi, quia & horum & omnium peccatorum ex eadem innumerabili in multitudine consequuntur, coram Deo iudice rationem reddere debebis; Duce ex terribili historia, quam in hac cautum esse oportet.

8. Tempore, quo barbara Hunnorum gens (*Reignol. Mir. Santi. cent. 1. p. 2. mir. 3.*) urbem Edeffam obsidebat, inter praefidarios milites erat quidam centurio natione Gothus, homo nullius fidei & frugis. Is cujusdam viduae aedes frequentare, ibique juvenis ac pulcherrimae filiae amicitiam aucupari coepit, quo imo prout erat vaferimus, simulata pietate adeo lupum tegere, & oves imitari calluit, ut sensim patri placuerit. Dilatadabat iustabunde opes & bona, quae in sua patria possideret, promissititer post se iurejurando, quod filiam sibi esse reddere, et quoque optimo loco habere vellet. Ita Mater nihil creduia illi nunquam tradidit filiam: verum cum solam obfisione Gothus in patriam procul abire, filiamque sponfam secum fumere pararet, tamen enim vero facti pronitens, & nescio quid finistris permissens, centurionem manu apprehensum in templum adduxit, eumque ante altare SS. Martyrum, Sammon, Guria, & Abidi ita allocuta est: Charissime gener, non patiar filiam cordis mei dimidium in alienas procul regiones abduci, nisi prius hos sanctos Christi Martyres fide iustores coactis, teque sub iurjurandi

fide obstringas, quod filiam summo in amore ac honore nunquam non haberi velis. Juravit Gothus, obtestatus est suam, & SS. Martyrum fidem, totum calum in testem vocavit. Sic valedicta matrem calum gener & filia, gener inquam, qui prolo post abiire gener & filia, gener inquam, qui paulo post migravit in proditorem, iter ventum est ad limites Gothiae, miseram filiam preciosis vestibus exiit, ac hirsuto sacco instar mancipii induit, inquit: domi fuisse: cave ergo, ne anquam me maritum domi fuisse: alias eo momento hoc ferro (*evaginabat gladium tibi animam poterat.*) Conterrita filia his minis quid aliam elidat, quam ut promitteret se rem omnem silentio testatam, & Dominae domus ejusque liberis sedulo ab obsequiis futuram; interim gemitibus ac lacrymis fe Deo, sanctisque Calicibus commendabat. Ubi limina domus attingit, indicibile, quantis zelotypia furis Gothi conjux exarserit: quarebat maritum, quoniam esset haec inierioris? & quamvis ille reponeret, esse mancipium bello partum, non tamen acquievit, sed torvo vultu, aspernitim verbis, & truculento labore infelicem filiam persequi perrexit. Quod plus est, cum lapsa temporis (equi perrexit. Quod plus est, prolem enim est filia, quae uterum diu ferebat, prolem enim est, instar tygridis larvae juravit, quod matrem ac prolem e matre ter ablactata prole aliando linat; cum enim matre ablatam, prolem venena enecaboris causa e domo aberat, prolem venena enecaboris causa e domo aberat, cum charissimam huiusmodi animam agere cerneret, suspicata, quod reseret, nigricantem spumam ab ore illius tropholo excepit, eaque (quid enim non audeat justus dolor, & vindicta studium) eaque, inquam, postum Domine tinxit. Verum majori fuo malo, cum enim Domina intoxicatum vinum super mensam ebibens subitanea morte exspirasset, maritus & amici suspicionem contra miseram filiam concepere, & inhumana sevitie in eam inveni coeperunt, quoniam, ut crudelitate suam magis exstaturarent, lenta illam morte perimere, atque namque emorua domus Domina vivam Lepelle decreverunt. Quod decretum est executioni datum est tunc ferenda filia vivit, sed vitam omni merito amittitorem? ubi? in tamulo Doming? ibi tanebris, horrore? & cadaveris fatore contabescit. Quid ageret? os sepulchri prae grandis obstructum est; in toto orbe, qui sui miseretur, non est! in ergo animam, vocemque ad celum tollit, ac praecipue SS. Martyres, quos Mater sponsores consueverat, non jam horas, sed dies precibus fatigat. Hac precum affectumque intento adeo viribus exhaust miseram, ut nescio in deliquam ut somnum corrueit: verum sine deliquam, sine somnus fuerit, felix fuit, & nescio filiam omnium felicitatis auspiciis! Audite enim stupendum & inauditum prodigium! cum ad fe rediit, erat Edeffae in patria, stabat in templo ante altare SS. Martyrum, quos sibi dicentes audire visa: Ecce factissimas fideiulorum nostrae, revertere ad Matrem, & vive Deo! Non capiebat seipsum bona foemina, mirabatur subitaneam translationem







gini, quæ Catanz prodigiis florebat, se commendavit, votoque obstrinxit, quod si periculum evaderit, pauperce filie nubere velit. Intercessione den potentis amici liberatus, & exerce recta Catanzam contendit, grates Deo, & Deiparæ pro tanto beneficio persolutorus. Sub viri portam sibi obviantem habet ignotam Virginem, ex qua, ubi templum illud Marianis prodigiis celebre esset, sciscitabatur: puella officiosissime se viam illi præstauram reponit. Hæc denique ob insolitam, quam in ea suspexerat, modestiam ac pietatem nupsit, & erat ea ipsa, cui Beatissima Virgo ob sua & parentis merita promiserat, quod illi de opulento conjugio providere velit. Sic fit proh dolor! sine singulari Dei providentia, & fere dixerim sine prodigiis inopes filia non eliguntur ad matrimonia: protrahitur solum nummosa, at pauper, etiam de cætero fidelitate altera Sara, pulchritudine altera Rebecca, comitate altera Rachel, humilitate altera Esther, magnanimitate altera Judith, prudentia altera Abigail esset, & omnium mulierum perfectionibus polleret, contemnitur ac repudiatur. Verum quo eventu? plerumque infelici; Deus non benedicit ejusmodi conjugiiis, divitiæ dilabuntur, & una cum his amor conjugalis evanescit. Quid dein? odia, fastidia, discordiæ, divortia, ac desperationes. O quam sapienter ac provide hæc mala prævidit Martia Gatonis filia; mortuo marito remansit vidua, nullisque promissionibus aut blanditiis adduci potuit, ut ad secundas nuptias transiret causam rogata solebat reponere, prout enarrat Hieronymus, cont. Jov. l. 6. c. 28. Nolo nubere; quis non invenio virum, qui me magis velit, quam meo. O dictum verissimum! Notate hoc Puellæ divites; viri non tam vobis nubunt, quam vestra pecunia: quod hæc forte prodigalitate, aut infortunio consumpta fit, desinet simul omnis amor, & habebitis virum trucem, fastidiosum, ac crudelem.

8. Hæc dum discuro, non id volo contendere, omnino respiciendum esse uxorum dotem. Absit hoc a me dicere; scio enim, convenienter statui dotem plane ad ferendam Matrimonii onera, & ad procurandas liberorum promotiones esse necessariam, nec posse conjugium Christianæ pietatis esse conformem, ubi inter conjuges est inanis, ac mendicæ paupertas, prout jam tertia parte patebit.

§. III. *Alii denique nil nisi voluptates.*

9. Nupsisti? Nupsit, sed infelicitate; Quare? Nescio; examina conscientiam; forsitan tuus nubendi scopus, ac finis non fuit alius, quam fit multis & equis? O Bone Deus! qua ratione vel temporalis vel spiritalis prosperitas locum habere potest in illis conjugis, in quibus paralympus est spurca voluptas? Puto ego, quod ad neminem hominum, quam ad ejusmodi conjuges infernalis inimicus liberorum accessum habeat, quin imo non mea est hæc sententia, sed Divinum oraculum; cum enim juvenis Tobias

nollet Saram accipere conjugem, eo quod iuguetet a demonio eum in modum jugulari, quo iam antea septem illius viri jugulati sunt, reposuit illi Angelus Raphael: Ne metuas; nam super eos habet potestatem demonium, qui conjugium tra suscipimus, ut Deum a se & a sua morte excludant, & sua libidinis voracitate ignis, & mulus. (Tob. 6.)

10. Notent sibi hoc, de quo loquor, animarum periculum pauperes & mendici (de industria facio mentionem de hoc hominum genere; quia non video, quid illos ad conjugia allicit, quam fœda voluptas.) Notent sibi hoc, inquam, qui licet teclum, sub quo habitent, & mucidum panem, quo vescantur, non habeant, tamen, ut ita dicam quasi per nefas & vim nupti esse volunt, dein non sine grandi patriæ ac incolarum gravamine toto anni tempore mendicatio circumvagantur, otio distillant, de Deo & rebus Divinis nil audiunt, in vitiis, & pessimis consuetudinibus obstruunt, & quod pejus est, liberos sui furfarris, id est vix semi Christianos procreant, quos dein in terrerrima atque derelinquant. Et quid fit? miseriam proles, dum otiatim mendicant, dum inlegendo, in scribendo, in agnitione Dei, in rebus fidei non instruantur, mentiri, furari, rapere aliaque vitia addiscunt, & sic corpore & anima pereunt, aut saltem, si fors melius faveat, carnicum gladius aut funibus vitam finunt. Præferet me Deus, ait nonnemo, a tanto infortunio; verum hoc mihi maxima desolationi aut desperationi cedit, quod videam alios rerum omnium abundantiam frui, ego autem fame, siti, & inopia laborem; condoleo tibi, mi Bone, verum scias vobis, hæc infelicitatem nemini alteri, quam parentibus tuis adscribis necesse est, qui prout ipsi erant homines nauci, ita te nulla arte aut proficio instrui fecerunt, quo panem honeste lucrari posses. Neque hoc tui solius infortunio est, sed totius patriæ, quæ utique ex hominibus ejusmodi inutilibus & otiosis haud parum præjudicium, & gravaminis patitur. Hinc in multis regionibus Magistratus ac Principes tam Ecclesiastici, quam seculares stauerunt, ut ejusmodi homines otiosi ac vagabundi, qui se honeste sustentare non valent, ad Matrimonium non admittantur, & laudabilissime quidem; quia ex ejusmodi matrimoniiis Republica grande damnum, & diabolus grande lucrum capessit. Scio quidem, quod contra hæc ordinationes id genus homines biliose ac mordaciter latrant, dicantque: Sicine ergo Matrimonium solum est pro divitibus, & consequenter pro pauperibus tantum sex Sacramenta instituta sunt? Sed quam inepte, quam stolidè, & Matrimonium etiam pro pauperibus institutum est, ac tamen limitatione, si explendis Matrimonii obligationibus pares fit inter quos præcipua est, ut suscipiant prolem honeste, pie ac Christiane, prout loquitur Catechismus, educare valeant. Ponamus studiosum, qui licet indotus, stupidus & vitiis plenus sit, tamen aspi-

rat

rat ad sacerdotium, venit ergo ad examen, sed quoniam ne ad unam quidem questionem bene respondet, rejicitur & reprobat. Quado si stramineum hoc caput conquere vellet, sibi tantum sex Sacramenta instituta esse, utique merito mendax nugator audiret? Sacerdotium etiam pro te institutum est, dicerem illi, si capacitatem & qualitates requisitas tibi comparaveris. Eandem in inorem te res habet de Matrimonio: liberum tibi est nubere, nemo prohibet, dum modo ex parte tu non sit defectus, qualis vel maxime est incapacitas honeste educandi prolem.

11. Dracones & basilisci, cum viderint oves & boves in stabulis concludi, atque ad producendum foetum in pascuis copulari, accesserunt Jovem rogantes, ut & sibi congrederi, & ad mortem ovium ac boum suam familiam augmentare liceat. Negavit it Jupiter, voluitque, ut hæc monstra infœcunda sint, quia augmentatio tam venefoca sobolis potius cederet in damnum, quam in utilitatem humani generis. Patrem in modum hominibus otiosis, vagabundis ac vitiiosis non fit injuria, si a conjugio excludantur; quia scitur, quod non nisi sobolem damnosam sint progenerituri. Vah! Matrimonii finis non solum est, ut sit ad procreationem prolis, sed etiam in remediam concupiscentiæ; Recte quidem, sed scias velim, hæc finem tantum esse secundarium, & ex se non sufficientem, ut conjugia toti Republicæ damnosa approbentur. Ubi ergo bonum publicum, & salus animarum periclitatur, concupiscentia aliis remediis, quam matrimonio frenanda est. Quænam sunt hæc remedia? sunt honestas labor & occupatio, sunt fuga otii, sunt voluntarie corporis castigationes, sunt Sacramentorum poenitentia, & Eucharistiæ frequentatio. An non placent hæc remedia, mi Christiane? ut video, non placent; ergo clare patet, quod tuis his objectionibus non pro Matrimonii Sacramento pugnes, sed pro Matrimonii voluptate; res clara est, quamvis tu nolis aperte fateri.

12. *Ephlogus.* Contrahamus jam in compendium dicta: Dantur conjuges qui risu ac forti sibi ducent, si conjugem ad mortem decumbere, velat indierum Regali filium cernerent, quare? quia in meris fastidiis, risu, ac discordiis vivunt. Quæ causa autem tam infelicitis conjugii? causa sæpe est mala intentio, qua illud inierunt; quidam enim nubunt ut papilionem, qui si candellam belle ardentem conspiciant, cito advolant, & alas adurunt, & hi sunt, qui pulchritudinem quarunt. Alii nubunt ut lupi, qui rapinis ac cædibus inglaviolam famem exsaturare cupiunt, & hi sunt, qui divitiis inhiant. Denique iterum alii nubunt ut mulus & equus, qui in optimis pascuis petulcunt, & hi sunt qui voluptates sectantur. Ubi tam prava habetur intentio, non potest subsequi felix matrimonium. Quid ergo agendum? Hoc tibi agendum, mi Christiane, ut errorem corrigas, ut sinistrum illam intentionem revoces, ut coram Deo & toto cælo protestaris, te jam nolle ex

alio sine esse conjugatum, quam eo, quo Christus conjugium instituit, videlicet, ut Deo servit, ut bono exemplo præluceat, ut prolem faciat, quæ numerus electorum augeat. Discis forte, hæc tota conicio non est prome, quia in his punctis me reum non agnoscit? ergo pacientiam habec, proxime alios infelicitis conjugii causas adducam, quæ te forsitan plus hodiernis tangent, &c. &c.

Dominica XXI. post Pentecosten.

CONCEPTUS LX.

*De causis infelicitum Matrimoniorum, & quidem de præcedentibus, subsiquentibus, & alienis peccatis.*

Jussit eum Dominus ejus venumdari, & uxorem ejus. Matth. 18.

*Uxor una cum marito fuit punita; quia erat participes peccatorum illius: sic hodiernum fit.*

1. **Q**UOD infidus iste impostor, qui ararium Domini sui decem talentorum millibus defraudavit, jussus sit in servitum vendi, æquissimum est: pereat fur patibulo dignus, verum quod & uxor illius ad eandem mancipatus poenam condemnata, & omnibus bonis privata fit, valde admittor, & omnibus bonis privata fit, iustitia fieri id poterit; si enim non pater filii, nec filius patris iniquitatem portabit, cur innocens uxor luti delicta mariti? Ohe! intercepti hic feruementi Doctissimi Olearter, ap. Barz. ferm. 50. n. 27. uxori non fuit innocens; illa enim in vestium luxu, opiparo elu, in deliciosa vita, aliisque sumptibus faciendis erata tam immoderata, ut vir, qui propria crumena non suffecerat, invadere debuerit alienam; Non rimatis aliena rapere, ut uxorem compse indueret, & ornaret. Jam acquiesco, fateorque uxorem cum marito iuste puniri, abripiantur in carcerem, patiantur famem ac sitim, videant liberos ad duos labores abripi, contabescant lactu; non fit illis injuria, meriti luti; Verum convertamus alio oculos; si in mundo circumspicere libet, cheu! quot miseros ejusmodi conjuges deprehendemus gramatis, & afflictionibus pressos? vinculum conjugale est illis instar compedum, muris domesticis instar carceris, are alieno quotidie magis gravantur, a creditoribus in jus vocantur, cadunt lite, vexantur morbis, opprimuntur persecutionibus, incurunt disgramiam Principis, consilia amicorum in nihilum recidunt, res familiaris & honor decrevit, filii sunt immergendi & probrum familia, & denum summam loquendo videntur omnia infortunia contra illos conjurasse. Quæ causa tot malorum? debita in causa sunt, quæ apud Dominum Deum contraxerunt: quænam sunt illa debita? sunt peccata, eaque vel conjugium antecedentia, vel consequentia. Apud Gothos olim moris erat, (Claus. c. 14.) quando sacerdos spousum conjugium contrahentibus benedictum anulum porrigebat, tunc amici & nuptiales convivæ illos colaphis & verberibus percutiebant. Megaren-

O 4

fes



ses sponsum cum sponsa copulari eisdem a templi vestibulo usque ad altare pugnis concutiebant: quibus ritibus certe hæ gentes id significare volebant, quod qui ad matrimonium affluant, datus ferendus affluere debeant. Vellem ego, ut hæ ceremonie non deinceps magis, quam cum in conjugibus exerceatur, qui futuri fuo conjugii pulchritudinis, uti multoties fit, peccatis prælerant; illi enim præ cæteris in suo conjugio milleas tribulationes, & maledictionem Divinam sunt experturi.

*Peccata corruptam felicitatem conjugiorum.*

2. *Propheta.* Agite, postquam de defectu Vocationis Divinæ, de coactione parentum, & de mala nubendi intentione locuti sumus, hodie discutiamus, quam maligna indolis sit peccatum ad corruptendam conjugiorum felicitatem, loquemur autem de peccatis tam præcedentibus quam consequentibus, item tam de propriis, quam alienis. Attendite, favete.

§. I. Et quibus peccata præcedentia.

3. *Confirmatio.* O! bone Deus, que causa tot ærumarum, & afflictionum, quas infelicis meo matrimonio experiri! Ita exclamam nonnemo, & a me responsum expecto. Mi Christiane nunc causam nostræ recogita. Nam pristinum, dic, qua via ad conjugium contenderis: peccata præcedentia tunc incidit illa tinea, que omnem tuam statum profperitatem corrodit. Protoperantes nostri in paradiso a malo demone persuasi sunt, quod futuri essent filii Dei, qua pollicitatione revera infernalis deceptor id illis addidit, quod suis ipsi viribus beati reddi possint, quin Deus aliquid ad rem conferret, & quin necessarium esset, ut eorum, qua Deus jussit, vel veterat, ulla ratio haberetur. Eheu! quod delatus Adam sibi tribuit, id hodie major pars peccatorum ab coprogatorum sibi vindicant fludet; putant illi, quod nefcio quantum profperitatem, non solum sine Deo, sed etiam repugnantem Deo affectu possint. Inter hos sunt puella, & juvenes illi, qui licet non ignorent suas familiaritates esse eorum Deo damnabiles, eas tamen esse medium acquirentis sponis vel necessarium vel saltem perutile arbitrantur; hinc suo se iure agere putant, cum libertina conversandi licentia, etiam sine arbitris, etiam in tempestivo tempore utantur. Et quid sit eheu! sunt peccata, ad que totum calum exhorrescit, & totis inferis furi applaudit! Sed hæ peccata procurantur mihi virum! Overtas! O demencia! Luna nunquam se fulgentiorem nostris offert oculis, quam cum soli e diametro opponitur: ita hi miseri aut miseræ lunam in ratione lucrorum suorum procurandorum imitantur, qua sperant se nunquam sua commoda promoveri utilius, quam cum a Divino sole, ejusque gratia recedunt remotius. Verum o quantum seipos decipiunt; vel enim non obtinent conjugia, quibus iulant; vel si obtinent, statim tristi vaticinio exclamant illis Propheta: 7.

*bernatulum impiorum non subsistet.* (Job. 24.) Legimus in historis subinde prolem natam esse, ne oibus, sed non legitimis sine oibus natam generavisse. Parent in modum quasi in cunis suffocatur eorum status, qui cum Divinæ legis violatione suam felicitatem promoveri laborant.

4. Si totam Scripturam exolvimus, non invenimus domum, aut familiam, que violentis moribus adeo extenuata fuit, quam domus & familia David, ita ut plus nimis verificata fuerint comminationes Prophetæ Nathan ad presentem Regem dicentis: *Non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum.* (2. Reg. 12.) Num primo filium ex Bethsabee genitus septimide, non oblitus juvenis ac flebilis Davidis, præmatura morte abreptus est. Dein Amnon ab Absolone (2. Reg. 13.) proditorie occisus, & Absolon a Joabe Belliduce (2. Reg. 18.) tribus lanceis confosus, demum etiam Adonia (3. Reg. 14.) a Salomone, tanquam perducillis regi usurpator morti adjudicatus est. Hæc fors & mors filii Davidis fuit illi: nepotes illius quod concernit, quinque filii Regis Josaphat a suo fratre Joram examinati sunt; (2. Paral. 23.) in cujus crudelitatis penam omnes filii Joram a latroibus, Ochozias, quem dein Rex Israel, & medio sustulit, Jos Ochozias filius ad Regale solium quidem erectus, (2. Paral. 24.) sed omnes illius fratres ab avia Athalia regis ambitione trucidati sunt. Ipse autem Josaphat quadraginta annorum regimine a propriis familiaribus jugulatus est: eadem mors ejus filium Amasia sustulit, quia imo Josias etiam, pientissimus de cetero Princeps hostili gladio in bello succubuit. (2. Paral. 25.) Eheu! unde tot infamantia, & cruenta cædes in familia David? cur Dominus Deus tot ærumnis & afflictionibus exagavit optimum Regem, adeo, ut & ad posterum illius suam iracundiam propagaret? nempe totum quod res est. Rex David ante matrimonium cum Bethsabee commisit adulterium, dicit autem Sanctus Chrysolomus, supra Psal. 3. nihil esse certius, quam quod si, qui ante matrimonium impare vivunt, infelici matrimonio, & mille ærumnis puniantur. Enim Christiane, quam nihil boni sperare, & omne malum meture debeant, qui prius solentibus conjuges, quam conjugati. Et hæc de præcedentibus peccatis suscipiant, loquemur de consequentibus.

§. II. Peccata consequentia.

5. Quid intelligo per peccata consequentia? Explico meam mentem brevi historia; (Roffensis in alijs. Sancti. 1. cent. 2. part. m. 19.) Haud procul a monasterio, ubi S. Abbas Torellius habitabat, immanis lupus grassabatur, quin solum pecorum gregibus grande damnum intulit, sed & aliquando femina infantulum abripuit. Afflicta mater inter lamenta & stertus accurre ad S. Torellium opem flagitans: neque spe decepta est; quippe sanctus Vir precibus suis lupum in medio cursu sistit, eique, ut quantum

cyas

cyas infantulum redderet præcepit. Paruit bellua, restituit incolumem filiolam. Tum Sanctus Abbas pactum inquit cum lupo, promittens, quod illum quotidiano pabulo liberaliter nutrire velit, ea lege, ut ab omni rapina deinceps abstereret. Res mira! lupus quotidie pabulo ad portam Monasterii venit, assignata pabuli portione contentus visit, & nemini vel hominum vel pecudum amplius nocuit. Quid dicerem vellem, facile est advertere: Dominus Deus instituit Matrimonium ad iracundiam concupiscentiæ famem & tamen (dicam an fiteam?) dantur lupi, qui assignato sibi pabulo non contenti alienum fument; qui ante contractum matrimonium fuerint mali Christiani, post contractum sunt mali mariti, ducunt novos utores, & antiquos amores non dimittunt, dimittunt cor, & una partem am, altera alienam amant. Id autem si vel ex parte mariti, vel ex parte uxoris fiat, quomodo illi Dei benedictio, aut boni fors sperari poterit? Est impossibile.

6. Olim Thraces in more positum habebant, (Cæcilius in Hæreticis. Princ.) ut novam nupta ferramento subtilissimo candente quemdam characterem fronti nupti mariti inureret, sponsumque vicissim fronti sponse. Si ex ea copia foret, hunc morem etiam inter Christianos inducunt, ut nupti vel nuptæ intuitu huius characteris extorserent redire ad has vel illas artes, quarum frequentatio nefcio quas excitat suspiciones. Vah! quis suspiciones, que somnum affert concionator? Mi bone, cur in me invaderis? ego nil mali de te præsumo: sed vulgus est suspiciosum animal, id est amici tui, vicini, & ipsamet uxor: audierant forte, aut legerant impurum amorem esse ignem, & strigim quando tu domum illam ingrederis, aut cum illa persona conversaris, putant te videre ut ostendere sumam. Vah delicia! utique licet inviseris amicos, est innocentissima familiaritas; Crediderimego; verum ne meæ & tue fluit nocem non possum hie in actum relinquere, quod necessario submoneri indiges. Sanctus Mellius Episcopus, & Lupia eius cognata apud sanctum Patricium Episcopum fuerunt accusati; (Roffensis. cent. 1. part. 2. m. 11.) quod suspecta nimis familiaritate uterentur, & in eadem domo ac sepe eodem hypocausto conviverent. Sanctus Patricius indoluit tanto scandalis, & in utroque mores, ac conversationem severum examen instituit: verum ecce! uterque miraculo suam innocentiam probavit; Mellius enim in agro pices collegit, & Lupia ardentem prunas illis manibus comportavit. Tunc quidem sanctus Patricius utrumque ab impudica calumnia innocentem declaravit, nihilominus Lupitam in sanctimonialem aceterium procul ab omni hominum consortio remota abire iussit, sancto Mellio autem fugam muliebri convictis omnimodo commendavit, inquit, quod ad præcavendum omne scandalum non tantum vita, sed & occasiones ac suspiciones vitiorum devitande essent. Nota tibi hoc, mi Christiane, & quid faciendum sit decerne; tu

frequentas illam domum, & proximus scandalizatur, quid agendum? standum est sententia sancti Patricii; Dicis te esse innocentem! Mea patet sis innocens; quamquam autem dubitem, an prius ardentem gerere illas posses, tamen ante omnia moneo, ut etiam mali suspitionem in gratiam proximi prævertas: Id mi feceris, mihi cum tibi esse non debet, sed Dominus Deus tuam vitæ licentiam infansulo conjugio, & mille iustitiantis plecat. Pergamus ad alia peccata, qua conjugiorum felicitatem evertunt.

§. III. Et peccata aliena.

7. An ergo præter præcedentia, & consequentia peccata superflua adhuc alia? superflua, & quidem aliena, que non minus quam propria conjugibus sunt vel maxime detrimentosa. Spertant Apollionem paxerunt cum quatuor oculis, & totidem auribus, (Mæthel. cent. 11. c. 10.) ut indicarent, eum, qui præfessit, sicut Apollionem in Parnasso Matis præfuit, debere esse videri occultatum ac sigillum, ne mali quidquam superlatum in modum vult præferant, non solum bono exemplo præluceant, sed etiam ad mores subditiorum, famularum, ac liberorum summa cum vigilantia attendant. Id si lucere negligant, & peccata ac libidines domesticorum tacite dissimulent, non tantum benedictionem divinam avertunt, & temporalem Nummianis vindictam per mille tribulationes, ac infortunia in caputium concussunt, sed insuper æterna damnationis reatum incurunt.

8. Patriarcha Abraham, ut vir fuerit sanctissimus, non tamen legitur ante septuagesimum quintum ætatis annum Dei apparitione ut alloquio frutum fuisse. Postquam autem septuagesimum quintum annum attingit, tunc Dominus Deus visibilem se illi præbuit, dixitque: (Gen. 12.) *Excedo de terra tua: tunc illi promisit, quod felicissimam regionem Chanaan posteritas ejus traditura esset: Semini tuo dabo terram etc.* tunc dominus illum in caput progenitorum suorum elegit; in 72 benedictionem universis regionibus terræ. Jam quæro, cur Dominus Deus celestes id genus favores non jam ante septuagesimum quintum ætatis annum Abraham exhibuit? an forsitan nulla malus, & gratia Dei indignus erat? Nulla ratio; sed hæc fuit causa, ait Guillelmus Lugdunensis, in exemplo c. 121. qua Abraham antea inter sceleratissimos homines in regione Galdæorum degebat: *Quandiu fuit Abraham cum perverso hominibus in Chaldaeum* (verba sunt citati Auctoris) *non legitur ei Dominus apparuisse, licet bonus fuisse credatur; igitur non penes Abrahamum, utpote innocenter, sed penes sceleratos peccatores culpa fuit, quod Deus eum depexerit, & nulla benedictione beavit. Adverte mi Christiane, quantum peccata etiam aliena nocent; quamvis igitur ceasat ac millies mihi affirmes te esse innocentem, scias tamen verbum benedictionem Divinam a tuo conjugio procul abesse, quia peccatores: quos tu corrigere*



& castigare deberes, in domo tua versatur. Hi sunt mari, qui Divina beneficia obtinent: hi sunt nubes, que radios Divinae Bonitatis interceptant: hi sunt cataractae, que fontem Divinae Misericordiae obstruunt: non potes fornam habere amicam, quamdiu sub tecto tuo inimici Dei versantur.

9. Vah! inquis, petulantissimi juvenes sunt difficilissime corrigibiles: sunt tam astuti, ut possent vel centoculum Argum decipere; Mi Christiane, hac executione te mihi quidem purgas, sed non Deo, ponamus in domo tua famulum esse furacem, esse incautum in curandis ardentibus caudelis, esse negligentem in pacendibus jumentis, & qua sunt familia, nonne tunc satis vigil & attentus esse potes? utique, quia agit de tuo damno aut lucro temporali: cur ergo non pari sollicitudine invigilas, cum agit de gloria aut offensa Dei, de tua & domesticorum tuorum salute? O si meis monitis morem gerere velles, quam facilem tibi praxin possent praescribere, omnia peccata et tuis adibus eliminandi? In quo consilii hac praxis? Sanctus Comes Eleazarus (*Sanchez Regni. Del p. 5. c. 4.*) & suam, & domesticorum vitam tam accuratam morum disciplina coordinavit, ut aulam illius Monasterium putasses; nam singulis diebus summo mane omnes domestici incrementum Missae sacrosanctae interesse, dein per dimidiam horam lectioni libri spirituali vacare, inter labores quotidianos summam modestiam spirare, a juramenti, ab aleis, chartisolis, item a jurgis & inimicitis sub poena manumissionis abstinere, ante somnum colloquium spirituale institueret, & denique singulari septimanis sanctissimo Penitentiae & Eucharistiae Sacramento refici debent. Haec erant regulae indispensabiles omnibus observanda; nihil autem aliud erat grandis nefas, quas cum aliquis verbo aut opere recalcitaret lederet; talis cum indignatione et domo ejiciebatur. Mi Christiane, imitare hanc vivendi normam, quantum potes, & habebis efficacissimam praxin peccata omnia inter tuos domesticos extinguendi. O utinam, quod ajo, tibi persuaderem.

10. *Esilio.* Finiamus; Hodierni conjuges una simul in carcere & servitute abrepti sunt, quia unus alteri fuit causa & origo peccatorum; uxor quidem, quia suo luxu virum debita contrahere coegit, vir autem, quia vanitatem uxoris non compescuit. Ita hodieum fit; ubi conjuges in peccatis vivunt, non potest felix esse conjugium. Mei Christiani, an in hoc puncto reos vos esse nosis? Ah! innocentes non sumus; remedium igitur non aliud superest, nisi ut peccata praecedentia per seriam penitentiam deleantur, a peccatis consequentibus quantumvis alleviatis, & aliena inter vestros domesticos coercerentur. Id si amore Dei facitis, & de cetero pietatem, ac timorem Domini verbo, opere, & exemplo promovere studetis, non deest benignissimus Deus, ut vobis gratiam, & uberem benedictionem & corpore, & anima tenus largiatur. Amen.

De causis infelicitum Matrimoniorum, quarum aliqua se tenent ex parte uxoris, alia ex parte mariti, alia ex parte domesticorum.

Consilium inierunt, ut caperent Jesum in sarynone. *Matth. 22.*

Infelix conjugium est maxima crux.

1. **Q**uestionem ad vos, Auditores; quanam est maxima in mundo crux? Cogitabit forsitan aliquis, maximam crucem esse paupertatem, alius morbos, alius persecutiones, alius malam conscientiam, & quae sunt similia. Ego autem ad meum intentum ex Artemidoro l. 2. c. 28. de interp. somniorum, resolve questionem. Juvenum quispian fovniavit se crucifigi, putabat sibi manus, pedesque ad ligum concludari non sine anxio timore, & algido sudore. Summo igitur mane excussio famulo surgit, rectaque pergit ad Ariolum, rogans, ut, quid omnino sibi somnium boni vel mali portenderet, aperire velit. Res haud est difficilis, respondit Ariolus, formidisti crucifigi, signum est, quod brevis dies uxorem. En, conjugium crux est, & siquidem infelix fit, crux maxima: quia per paupertatem, morbos, persecutiones, aliasque adversitates aeternae gloriae coronam adipiscitur, conjuges autem diffidiosi per suas lites, ritas, zelotypias, imprecationes, ac divortia, post tadiosissimam vitam non nisi infernum promerentur. Quapropter opera pretium est, ut causas infelicitum matrimoniorum, de quibus haecenus egimus, solide ac fundamentaliter expendamus, non alium in finem, nisi ut juvenes desinant inconsulto praeputa ad conjugia adolare, & conjugati si conjugium male cessit, opportuna remedia studeant adhibere. Et ecce! quid ad rem meam faciat? In hodierno Evangelio thesaurus tres personae comparant, Synagoga, Pharisei & mundi Redemptor: Ex parte Synagoga invenio meram invidiam, quia ut Christum populo Judaico odiosum reddat, illius miracula tunc quam opo demonis facta taxat & fugillat. Ex parte Phariseorum invenio meram malitiam, quia captiosos questionibus Christum inducere, & sic illum impellere aut rebelliosis suspensum reddere satagunt. Ex parte Christi invenio meram mansuetudinem, quia cum subdolos tentatores repentina morte, aut alia gravi poena punire possent, pacifice illis respondet. Haec consideratio anam mihi praebuit inceptam materiam prosequendi.

Infelix autem redditur.

2. *Proposita.* Et in praesentiarum iterum discurrendi de causis infelicitum matrimoniorum, quarum aliqua se tenent ex parte uxoris, alia ex parte domesticorum, alia demum ex parte viri. Ex parte uxoris, quia illa infest Synagoga inconditis querelis apud parentes aut vicinos vi-

rum denigrat, ac profcindit. Ex parte domesticorum, quia illi instar Phariseorum, perversis susurracionibus conjuges collidunt. Ex parte viri denique, quia ille Christo dissimilissimus, id est, ab omni mansuetudine alienus, nimiumque biliosus, ac auferus non tam maritum, quam Nerone domesticum agit. Audite triplicis huius puncti explicationem, & favete.

§. I. *Primo per querelas uxoris extra domum.*

3. *Confirmatio.* In Synagoga sine fine querelante, & invidia tabescente uxorem laucor, quae si adversi & marito potitur, ad domum paternam, aut ad amicos & vicinos lamentabiliter recurrit, tunc ad tyrannidem viri non sine auxilio & fictionibus accusat, quae re revera nihil aliud facit, quam quod inter totum familiam odiorum, ac inimicitiarum semina spargat, atque infelix ac diffidiosum matrimonium causet.

4. Apud Romanos olim moris erat, (*Tiracuellus ap. Vitis. ar. dist. font. 34. cu. 3.*) ut sponsa in domum sponsi deducta aliquoties in gymrum verteteret, non aliam ob causam, nisi ut viam seu reditum non amplius sciret in domum paternam. Obtundam foret hunc morem hodieum vigere, sic certe multa tollerentur conjugiorum incommoda. Queris Christiana uxor, quamvis sint haec incommoda? & ego vicissim quero ex te, quid lucri reportas ex supervacanea queritatione? Non aliud, quam quod malum auges. Julianus Imperator (*Monach. cent. 10. cap. 30.*) ab Antiochie civibus milleis rufibus ac sarcanis luit profectus; aliquid enim illum *Vilimum*; alii *Mellianum*, alii *Tauricorum* ignominiae causa appellabant, & praesertim propter oblonga barbae furdicem fugillabant. Julianus compoluit apologiam in sui defensionem, eamque in vulgus spargi praecipit. Quo enrolamento? Nullo; imo magno sui honoris detrimento; praeterea enim, quod maledicas populi linguas magis magisque irritat, etiam in causa luit, quod ignominiosa illa lux Majestatis vilipensio in historiarum fuerit relata, quae alias certe aeterna oblivione luisse obliterata. Haud melius tua tibi cedent querelae, Christiana uxor; Populus sciet, quod haecenas ignoravit, in omnibus alienis & hominum conventibus sies fabula, & materia discursuum, multi virum excusabant, multi & animatum erga se perdent, quia miseria parit contemptum, multi tuam infelicitatem tacite ridebant, multi gaudebant se habere mali foeciam, multi culpam in te refundunt, nunquid melius tacuisses?

5. Vis modum & praxin, qua a molestis viri, de quibus quereris, te liberare, ejusque animam tranquillare valeas? cape exemplum in sancta Monica. S. Augustini Matre; (*Sanchez. Reg. Dei p. 6. c. 8.*) illa habebat virum auferum, horridum, ac turbulentum, a quo non solum injuriosissimis verbis, sed haud raro pugnis ac verberibus tractabatur. Nihilominus cum alia mulieres ad illam aut illa ad alias invisabant, atque de crudelitate virorum suorum conquirebantur, illa mari-

ti sui errores sienter suppressere, atque ejus mansuetudinem mire dilaudare solebat. Unde ergo, quarebant aliae, unde hic oculorum tuorum, & genarum livor? & illa alias, unde hic colorum tuorum, & castitas praeterebat. Qua certe agendi prudentia, adeo mariti sui amorem sibi conciliavit, ut qui fuerat ferocis leo, penitus in oviculum transferret. Christiana mulier, sic tu similiter, non prolapare, quae intra domus tuae parietes contingunt, diffimula, aut excusa mariti errores, & sic facile corriges ejus auferitatem.

§. II. *Secundo per susurrones libenter auditis solitas.*

6. In Phariseis Christum multoties tentantibus suspicio domesticos illos, aut etiam exteros susurrones, qui dum utrique conjugi, nescio quid de alterius vita ac moribus in aures garrunt, pessimas suspiciones, & tandem diffensiones, zelotypias, ac divortia caulant. Herodianus Veterum historicus, l. 4. Histor. ubi mores Alexandrinorum describit, dicit esse homines garrulos, mordaces ac malignos, qui omnia aliorum difta argute conviciabantur: putabant se jocum facere, & revera suis puncturis vulnera fiebant: affligebant alios falsa criminata, aut vera exaggerabant, non sine grandis animorum excacerbatione: Imperator Antonium Caracallam sicce taxabant, quod cum pignus esset, vellem amularem Alexandrum, & quae sunt similia, quibus sarcasmis Imperatorem, qui alias tyrannum, & humani sanguinis hellu erat, adeo irritant, ut crudeliter contra Alexandrinos vindictam sumperit; quippe huius amicitia praetextu convocavit extra urbem totam juvenentem, promittens, quod illis ad bellica aunia & dignitates evehere vellet: ubi autem conuenerunt, exercitum jam ante parato circumcinctos una omnes trucidari iussit. Eum in morem, quo Alexandrini, sunt etiam constituti illi susurrones, qui conjuges collidunt: garrunt viro nescio quid de uxore, garrunt uxori nescio quid de marito, & sic utriusque animi maledicta loquacitate incendunt, ac tandem luctuosissimas tragedias adornant, sed tamen tragedias, quae in fine ordinarie illis ipsi sunt exitiose.

7. Exhoretico, dum furiam illam, mille infernalis dignissimam cogito, culam Josephus Balhardus de Var. Cal. l. 3. c. 69. in suis hibernis meminit. Degebant duo conjuges in amicitissima pace, ac caritate, ita, ut de his affirmari possent eorum S. Chryostomi, Hom. 10. in Epad. Ephesicis, *Nihil illo conjugio melius*, cum ecce! antiquus humani generis hostis submitit impudentem Vetulam, qua tanquam instrumento usus est ad discoscandos illorum animos & amores. Haec domus emulsiaria primo uxorem aggressa inter blanditias, & commiserationem illi confidenter exposuit, maritum illius alienis amoribus esse implicatum; huius rei, ajebat, adeo teitis sum, ut ipsam litteras & munuscula ad amatum non una vice tulerim: si verbis mensidem adhibere noluis, crede tuismet oculis; hac enim die & hora veniet ad domum tuam juvenis illa puella, & cum vi-











8. Non ego hic fratrum & fororum caduceatorem agam, prescribendo illis regulas & motiva ad sedandas discordias, sed iterum in parentes invehor, quorum culpa hac omnia accidunt. Itane quædam parentum? ita est; quare? quia in conflandis Matrimonii nulla profus ratio habetur congenite fœdolis ac naturalium inclinationum, quæ tunc diversissime; dummodo conjugio divite, officia, aut honores acquirantur, statim portantur & sponsa genio differant sicut leuis & aqua; ille forsitan melancholicus est, ista hilaris, ille zelotypus, ista dissoluta, ille prodigus, ista paternalis, ille biliosus & ista furibunda. Ex hac genitorum discrepantia quid aliud expectari potest, quam continuæ dissensiones & discordiæ, & quantum filii-familias ordinarie parentum indolem amulantur, imo quia ordinariæ filii genitorum, & filia matri adhaerent, eum fere in modum, quo minores stellæ in firmamento solem & lunam sectantur, etiam illi discordiis inardescunt, & sic tota domus est continua belii palatium. Quid factu opus est?

9. Cum sacerdos Nehemias sub Rege Artaxerxe e Perside dimissus in urbem Jerusalem rediit, multos sibi abusus, & morum corruptelas, quæ interea temporis invaluerat, abrogavit: in primis & ante omnia indagavit in sanctum ignem, quem ante captivitatem in cisterna repositus: sed nihil invenit, nisi crassam aquam, nihilominus illam in altari repositus, quæ accidentibus solis radiis in flammam exarsit. Deinde inter alia valde indignus est, quod Iudæi ducentes uxores Azoctiæ, Ammonitidas, & Moabitidas; metuebat enim, ne per alienigenas matres grandis lingue Hebraica corruptio, & una cum hac gentium mores, ac vitia invalerent: verba Nehemias apud Estdam sunt: *Vidi Judæos ducentes uxores Azoctiæ, Ammonitidas, & Moabitidas, & filii eorum ex matre parte loquebantur azoticæ, & ne sciebant loqui iudicæ, & loquebantur iuxta linguam populi & populi.* (Esdra l. 2. c. 13.) igitur Nehemias conjugia cum alienigenis severissime interdixit. Mi Christiane, tu in domo tua vices Nehemias gerere, & id sollicitè curare debes, ut inter liberos tuos sanctum fratrem amorem ignem conserves, & inflammes: hunc in finem interdicere illis debes aliena, seu opprobriosa nomina, quibus se invicem compellunt, interdiceret etiam consortia exteriorum, a quibus ignominiosas id genus voces addiscunt: Denique cum ab uxoris filii & filiaribus pax parentum non minus quam a domestico turbetur, id etiam respicere debes, ut filio uxorem, & filia maritum non tribuas, ratione, Religione, genio, & natura indole differentium; quia non solum inter illos, sed & inter liberos liberorum, & totanque familiarum mæra confusio replexius & confusio, ideo certe in contrahendis filiorum conjugis nil magis necessarium & consuetumque est, quam ut ad conformitatem genitorum, ac tem-

peramentorum ante omnia attendatur. Deum immortalẽm olim lege latum fuit, ( *L. quod si nollit S. qui mancipia s. de adl. edit.* ) ut mancipiorum, quæ vendebantur, patria sincere emptoribus indicaretur: quem in finem? quia pro diversitate nationum diversi sunt genii, & consequenter etiam diversa mancipiorum pretia, ex quibus emptor judicare poterat ac debebat, quibus virtutibus aut vitis præditus esset servus, & an eo famulatio conveniret? fuit enim alia quæ nationes natura sua bellicosæ, alia pigra, alia laboriosæ, & apud præcos erat adagium: *Trin. C. pessima*, id est tres nationes, quarum nomina littera C inchoantur, ut Cappadoces, Cilicenses, & Candiores, nullius tunc fragis. ( *Alexand. ab Alex. l. 4. c. 13.* ) Jam si tanta cautela, ac circumspèctio observata fuit in emptione mancipiorum, quanta, obsecro habenda est in conflandis filiorum conjugis? Dominus potest servum sibi in idoneum manumittere, sed hæc libertas non convenit conjugibus, & sic semper vitæ dissidiosa ac infeliciter, quodque pessimum est, hæc morum pectus in ipsos etiam liberos, ac nepotes totanque posteritatem propagabitur.

10. *Epilogus.* Grædia quidem sunt hæc mala; sed quæ jam remedia ob Agite, circumspiciamus de remediis; Primo: quod attinet inordinatum desiderium prolium, & sicut ante conjuges Divinæ Providentiæ ordinationem humilissima resignatione adorare, certissimè persuasi, quod, si liberis careant, id in eorum salutem vergat. Invenatur generosissima mulierum exempla uti matris Machabæorum, & S. Felicitatis, quæ septennos filios crudelissimis tormentis pro Dei gloria exarificari oculatim aspexerat: nunquid facilis est liberis nunquam lateopos, quam jamjam adultos Deo offerre? Quod attinet inæqualem liberorum educationem, sit deant parentes immoderatos affectus temperare, cogitentque non minusnam prolem, quam alteram habere animam immortalẽ, esse redemptam pretioso Christi sanguine, vocari ad hereditatem Cœlestem, & fore causam gravissimæ rationis Divino Judici danda: cogitent exemplum sanctæ Elisabethæ Portugallis Reginae, ( *Moroch. cent. 11. cap. 17.* ) ex quo Dionysii Regis incontinentissimi proles extra conjugium procreatas summo cum amore educat, fovit, ac regali profus liberalitate nutrit, ac erudit curabat. Denique quod attinet filiorum, & filiorum conjugum discordias ex diversitate genitorum nonnunquam ortas, attendant juvenes, & puellæ, ut hæc ex parte non cacò impetua ad conjugia convolent, sed maximam circumspèctione utantur. Imitentur Clotildem Regis Burgundionum fidiam; ( *Reffign. de Mir. Sanct. cent. 2. p. 14. mir. 19.* ) quæ a Clodovæo Galliarum Rege in conjugium perita, negativè gentili Principi autpturam, etiam maximam existens totius mundi felicitatem consequi potest: & vero adeo placuit Deo hæc animi sententia, ut potes digna fuerit & Clodovæum & totum Galliarum regnum ad salutem Christi Religionem convertere. Hoc quidem

dem bene, sed quid agant diuissimi conjuges post contractum conjugium? iis forsitan proximè pharmacum prescribam? &c. &c.

Dominica XXIV. post Pentecosten.  
CONCEPTUS LXIII.

De remediis infelicitum Matrimoniorum, tam ex parte ipsius conjugii, quam ex parte utriusque conjugii.

Cum videritis abominationem desolationis statentem in loco sancto. *Matth. 24.*

Infelicitum conjugium valde frequentium remedia sunt.

1. Esto, quod univèrsam, quæ late patet, orbem ab oriente usque ad occidentem, a meridie usque ad septentrionem cogitatione percurrat, ideo quod omnium hominum status, ac rerum humanarum casus ac vicissitudines perpendat, non invenio majorem abominationem desolationis, quam dissidium ac infelix matrimonium: uxor, quæ viro crudo, ac inculto celsis, vitæ, qui uxorem malignam ac imprudentem nactus est, qui fieri aliter potest, quam ut sint desolatiissimi, & loco benedictionis Divinæ meras in rebus suis abominationum experiantur; quod magis dolendum, illud est, hæc abominationem esse statentem, id est durantem, perseverantem, & vitæ covram, utpote quæ non nisi morte auferri potest: & quod demum maxime dolendum, istud est, quod fit in loco sancto, hoc est in Ecclesiæ salvifica Dei, post participationem Sacramenti a Christo instituti, ita, ut ubi conjuges facilitatem, securitatemque salutis invenire debent, inveniant æternam animæ damnationem. Proh quanta calamitas! Et tamen quid hæc calamitate in orbe Christiano frequentius? ubi sunt conjuges, inter quos stabiliis pax, & concordia viget? sane inter milles vix inveniantur centes: adeo, ut testetur S. Hieronymus, ap. Scardi, de molæ. conjug. l. 4. c. 6. se vidisse sepulchrum, ubi maritus & uxor simul tantulati jacebant, cum hoc epitaphio: *Plator, matrisculum, hic vir & uxor non litigant.* Causa autem, quibus conjugum pax ac consensio pleurumque turbatur, sunt defectus vocationis, coactio parentum, mala intentio nubentium, peccata vel antecedentia tum subsequencia, quære uxoris extra domum, suffurationes malevolorum, inordinatum desiderium prolium, inæqualis educatio filiorum, & alia, de quibus hæcenus luge egimus. An ergo nulla dantur mala remedia? Dantur quidem, sed non acceptantur, quælibet pars conjugum putat se innocentem, culpamque in alteram rejicit; hæc cum ab amicis aut concionatoribus sincerissime monentur, sœmet consilia sectantur, & veritatem edoceri indignantur. Rex Coxy in Thracia ( *Moroch. cent. 11. c. 96.* ) altissima opinione sibi persuadebat, se aliquæ die nuptias celebrare cum Dea Minerva: parat igitur pretiosissimum symposium, quo finito mittit ulicum in interius concavæ, exploratum, an Minerva jam advenisset? *Claus Spicil. Catech. Conc. Rom. II. Pars II.*

It ille, redit, & refert, nondum advenisse, atque statim a Rege jactato fuit confosus: mittitur alter, & eadem nunciatus similiter occiditur. Mittitur tertius, & ille nunciatus adesse Minervam, simulque se fuga eripuit. Recte fecit, voluit Rex dutescere, ergo sine injuria profusio habitus fuit. Sic faciunt multi conjuges, cum quos causam dissidii conjugii illis asserit, nolunt credere aliam, quam sibi obstatem persuadent, malentque culpam fingere alienam, quam emendare suam.

2. *Prepositio.* Verumquidquid fieri, audiar, seu non audiar, præter remedia, quorum hæcenus hæud pauca attuli, dabo duo vel tria, quorum unum ex parte ipsius conjugii, alia ex parte conjugum puto hæud parum proficua. Si prolium, laudo Deum, si minus, non hæc solum vice inania verba perdo. Favete!

§. I. *Primo, ex parte conjugii ordinata desolatio officium.*

3. *Confirmatio.* Christiani conjuges, ut in domibus vestris abominatio desolationis tollatur, ante omnia fundere, ut in conjugio obervetis quatinam distinationem officiorum, ita, ut vir in mania mulieris, & mulier in mania mariti neutiquam sese ingerat. Hæc officiorum distributio est fundamentum tranquillitatis, ac felicitatis domesticæ, prout univèrsim docent plurimi, optimique economi ac politici, signanter Aristoteles, l. 2. Polit. c. 3. Xenophon in Oeconomico. Clemens Alexandrinus, l. 3. Pedag. c. 11. Plutarchus, de Leg. connub. Coelius Rhodiginus, l. 13. antiq. c. 6. Alexander ab Alexandris, l. 2. Genial. c. 6. & alii, inter quos Plinius l. 11. Nat. hist. c. 24. eruditam huic rei subministrat similitudinem. Aranea, inquit, artificiosissimam conficit texturam, dumque admirabiliter profus peritica & locum, & tempus expandendis suis retibus opportuno observat: diu quoque operi suo insistit: contra araneus venatum exit, mucus capit, ac jugular, quibus foemellam provide nutrit ac sustentat. Parem in modum ad vitandam omnem confusionem necesse est, ut vir agat, quæ sunt viri, & mulier quæ sunt mulieris.

4. Quamnam ergo munia conveniunt? Respondet, nobilitas, & quæ fieri debent extra domum, ut fuit, conficere itinera, cum exteris agitare consilia, interesse Senatû, lites forenses prosequi, conducere aut manumittere famulos, celebrare emptiones & venditiones, & generatim ea omnia, quæ vel ad privatam domum, vel ad publicam totius civitatis administrationem pertinent; hunc in finem solebant Romani in desponsationibus sponso tradere claves domus, in signum domini & autoritatis. Quamnam autem fuit munia mulieris? Respondet illa, quæ fieri debent intra domum, in culina, in cella, in gynæceo. Id pulcherrime iterum significabant veteres Romani ( *Plutarch. quæst. Rom. q. 29.* ) in caeremoniis desponsationum observari solitis; nam primo sponsa